

ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЧЕРЕЗ АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМУ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ІНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ

BUILDING OF GLOBAL COMPETENCY BY MEANS OF ACADEMIC MOBILITY AS A FORM OF HIGHER EDUCATION SYSTEM INTERNATIONALIZATION AT INSTITUTIONAL LEVEL

Метою статті є обґрунтування імовірності взаємозв'язку між мобільністю як однією з форм інтернаціоналізації національних систем вищої освіти та процесом формування глобальної компетентності в студентів сучасних університетів. Підкреслено, що в умовах інтеграції європейських освітніх систем одним із пріоритетних напрямів політики щодо реформування національних систем вищої освіти є саме інтернаціоналізація, яка сприяє розширенню доступу до вищої освіти представникам різних країн; універсалізації різногалузевих знань; розширенню міжнародного співробітництва на національному та інституційному рівнях; активізації академічної мобільності; орієнтованості освіти на реалії глобалізованого світу XXI століття з активним розвитком державно-приватного партнерства в освітній галузі тощо. Теоретична база щодо проблематики роботи підтримана аналітичним оглядом практичних даних, представлених на офіційному електронному ресурсі Інституту статистики Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO) та даних Аналітичного центру CEDOS, Україна. Глобальну компетентність визначено як сформований комплекс таких елементів, як обізнаність щодо іноземних мов і культур, розуміння та цінування культурних відмінностей; досвід щодо інших культур; усвідомлення власної культури. За підсумками роботи окреслено тезу про принципову важливість мобільності як форми інтернаціоналізації інституційного рівня для формування глобальної компетентності в студентів і випускників університетів XXI століття, оскільки саме мобільність сприяє розвитку культурно компетентного ставлення до світу, відповідно до якого люди постійно отримують нові знання та набувають нових умінь, вбудовуючи нові відносини з навколишнім світом.

Ключові слова: інтернаціоналізація, система вищої освіти, інституційний рівень

інтернаціоналізації, мобільність, глобальна компетентність, ринок праці.

The goal of the article is to substantiate the likelihood of interconnection between mobility as a form of internationalization of national higher education systems and the formation of global competence among students of modern universities. It has been emphasized that in the context of the integration of European education systems internationalization is one of the priority directions for reforming national higher education systems; it promotes greater access to higher education for representatives of different countries; universalization of diverse knowledge; enhancement of international cooperation at national and institutional levels; enhancement of academic mobility; orientation of education to the realities of the globalized world of the XXI century with the active development of public-private partnerships in education, etc. Theoretical framework is supported by analytical review of practical data presented on the official electronic resource of United Nations Institute for Education, Science and Culture (UNESCO) and CEDOS Analytical Center, Ukraine. Global competence is defined as a complex set of elements such as: awareness of foreign languages and cultures, understanding and appreciation of cultural differences; experience of other cultures; awareness of one's own culture. Based on the results of the study the statement on fundamental importance of mobility as a form of institutionalization of institutional level and the formation of global competence among students and graduates of the XXI century universities is outlined, as it is exactly mobility that promotes culturally competent attitude towards the world, in which people constantly acquire new knowledge and skills while building new relationships with the surrounding.

Key words: internationalization, higher education system, institutional level of internationalization, mobility, global competence, labor market.

УДК 341.221.4: 378 (4-11)

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-3-8>

Мигович І.В.,

канд. філол. наук,

доцент кафедри романо-германської філології

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми в загальному вигляді. Особливості становлення й функціонування глобалізованого суспільства XXI століття, почасти спричинені утвердженням ринкової економіки й комерціалізацією освітньої та наукової сфери, зумовлюють необхідність істотного варіювання підходів до процесу надання освітніх послуг в університетах сьогодення. Лексема *університет*, яка за своєю етимологією походить від латинської *universitas* 'сукупність, цілісність' і почасти передбачає властивість спільного використання будь-чого людьми як представниками світу чи певної групи, незважаючи на свій «універсалізм», лише останніми десятиліттями XX століття почала

використовуватися на позначення закладів вищої освіти як таких, що інтегрують у діяльності міжнародний (глобальний) і міжкультурний контексти [10; 12; 13]. Природно пов'язуємо це з утвердженням концепту *інтернаціоналізація* в царині вищої освіти. Загальноновживаного його визначення донині не існує, як і цілісної структури внутрішніх і зовнішніх механізмів інтернаціоналізації процесу надання освітніх послуг закладами вищої освіти. Окремі структурні одиниці цих механізмів чітко представлені в науковому полі сучасних компаративних педагогічних студій. Так, ключовою характеристикою поняття більшість учених називають міжнародний характер діяльності університетів,

міжнародне співробітництво, міжнародні програми й послуги [4, с. 191–203]. Інтернаціоналізацію вищої освіти характеризуємо як цілеспрямований процес інтеграції міжнародного та міжкультурного вимірів у цілі, функції та зміст діяльності університетів з метою підвищення якості їхньої освітньої та науково-дослідної діяльності, як шлях до розвитку національних систем вищої освіти й водночас шлях формування в студентів компетентностей, що їх потребує життя в глобалізованому світі XXI століття [8; 20]. Проте чи дійсно сучасні університети, навіть ті, які мають серед своїх нормативних документів Стратегію (План/Програму) інтернаціоналізації, формують такі компетентності, що являють собою ці компетентності і як вимірюються, – ці питання постали в процесі дослідження й зумовили проблематику розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Звертаючись до теоретико-методологічної бази розвідки, відзначимо, що питанням інтернаціоналізації вищої освіти приділяють увагу Н. Бідюк, Т. Десятова, Н. Журавська, І. Задорожна, Т. Ключкович, Н. Лавриченко, М. Лещенко, А. Парінова, Г. Ржевська, А. Сбруєва, Г. Товканець, Дж. Айнер, П. Бок, М. ван дер Венде, У. де Вінтер, Х. де Вітт, Л. Власкену, Д. ван Дамме, Т. Келвемарк, П. Нельсон, Дж. Стімפל, Л. Уілсон та інші. Сутнісні характеристики інтернаціоналізації національних систем вищої освіти представлено в роботах Ф. Альтбаха, М. Ван дер Венде, Б. Еллінгбо, Ш. Бонд, Дж. Местенхаузера й інших. Аспектна імплементація та подальша інтенсифікація процесу інтернаціоналізації вищої освіти в Україні є предметом вивчення, зокрема, Н. Авшенюк, В. Андрущенко, Г. Васяновича, С. Вербицької, О. Верхогляд, О. Гонти, Л. Гурич, І. Каленюка, В. Кременя, Л. Курія, В. Лугового, Є. Пінчук, М. Піч, Л. Полешко, Л. Пуховської, А. Сбруєвої, В. Солощенко, О. Трохимець, Т. Фінікова й інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Розглядаючи процес інтернаціоналізації у вищій освіті, вчені приділяють увагу концептуальним засадам явища (причини виникнення й умови розвитку), рівням і формам, особливостям прояву в різних країнах (у тому числі й у розрізі компаративних студій), проте взаємозв'язок між формами інтернаціоналізації національних систем вищої освіти, зокрема академічною мобільністю студентів закладів вищої освіти, й подальшою конкурентоспроможністю випускників на світовому/національному/регіональному ринках праці за рахунок набуття ними актуальних для громадян XXI століття компетентностей (*глобальна, підприємницька* тощо) окреслено побіжно.

Мета статті – вивчення взаємозв'язку між формами інтернаціоналізації національних систем вищої освіти, зокрема академічною мобільністю

студентів закладів вищої освіти, й подальшою конкурентоспроможністю випускників на світовому/національному/регіональному ринках праці за рахунок набуття ними актуальних для громадян XXI століття компетентностей.

Серед завдань роботи виділяємо такі: спираючись на попередні дослідження [15; 16; 17], розглянути інтернаціоналізацію національних систем вищої освіти з урахуванням компетентнісного підходу до надання освітніх послуг; проаналізувати особливості інституційного рівня провадження процесу інтернаціоналізації сучасними університетами; обґрунтувати тезу, що кінцевим результатом процесу інтернаціоналізації на інституційному рівні (форма вираження – академічна мобільність) є формування глобальної компетентності серед студентів і випускників університетів.

Виклад основного матеріалу. Вищу освіту сьогодення все частіше характеризують не за типом (регульована державою/приватна), не за здатністю бути прибутковою/неприбутковою чи за моделлю реалізації (стаціонарне, заочне, дистанційне, віртуальне навчання тощо), а за якістю, здатністю забезпечити вимірюваний за певними показникам/індикаторами якісний результат процесу надання освітніх послуг. Підвищення якості процесу надання освітніх послуг для національних систем вищої освіти країн Європи є пріоритетом, зокрема, і Болонського процесу, окремі структурні елементи якого протягом багатьох років почасти впроваджує й українська вища школа [11]. Відповідь на питання забезпечення якості вищої освіти, на думку вчених, прийшла з боку відносно нового «тренду» у вищій освіті – процесу інтернаціоналізації, який нині має багато визначень, що засвідчують невпинність його трансформації. Наприклад, *[Internationalization of Higher Education is] the intentional process of integrating an international, intercultural or global dimension into the purpose, functions and delivery of post-secondary education, in order to enhance the quality of education and research for all students and staff, and to make a meaningful contribution to society* [7, с. 116]. Цікавим є те, що інтернаціоналізація, на думку вчених, являє собою **планомірно** інтеграцію глобального міжкультурного контексту в процес провадження освітньої діяльності саме **з метою підвищення її якості**. Визначення підкреслює цілеспрямованість та активність процесу: інтернаціоналізація є не власне метою, а засобом підвищення якості, посилення досконалості вищої освіти й наукових досліджень. У визначенні зазначено також, що інтернаціоналізація має слугувати суспільним потребам, а не концентруватися виключно на економічно обґрунтованій університетами необхідності збільшення своїх прибутків.

Впливаючи на якість вищої освіти XXI століття, процес інтернаціоналізації, який має різні

форми прояву, сприяє розвитку в студентів освітніх установ низки актуальних для глобалізованого світу компетентностей, таких як глобальна (*global competence, intercultural competence, cross-cultural competence, global citizenship*) і підприємницька (*entrepreneurial competence*). Нині мова піде про першу з них. Розгляд теоретико-методологічних джерел продемонстрував наявність кількох термінів, подібних за своєю концептуальною природою й, відповідно, почасти взаємозамінних. Це терміни *global competence, intercultural competence, cross-cultural competence, global citizenship* тощо. Називаючи один і той самий концепт, перелічені терміни дають змогу незначної варіативності його змістового компонента й водночас свідчать про відсутність консенсусу серед науковців щодо найбільш доцільного для вживання [6, с. 35]. Наведемо найбільш цитовані визначення. *Capacity to examine local, global and intercultural issues, to understand and appreciate the perspectives and world views of others, to engage in open, appropriate and effective interactions with people from different cultures, and to act for collective well-being and sustainable development* [19]. Відповідно до визначення, глобальна компетентність передбачає здатність сприймати локальні, глобальні та міжкультурні проблеми, розуміти і сприймати погляди інших людей, здійснювати відкриту й ефективну взаємодію з представниками різних культур з метою глобального добробуту і сталого розвитку людства. М. Байрем тлумачить глобальну компетентність крізь низку синонімічних фраз: *knowledge of others; knowledge of self; skills to interpret and relate; skills to discover and/or to interact; valuing others' values, beliefs, and behaviors; and relativizing one's self. Linguistic competence plays a key role*

(знання інших; знання себе; навички інтерпретувати та співвідносити; навички відкривати нове й взаємодіяти; сприйняття цінностей, переконань і поведінки інших; здатність релятивізувати власне Я. Лінгвістична компетентність відіграє ключову роль) [5, с. 67]. Р. Ламберт виділяє п'ять компонентів глобальної компетентності: світові знання, володіння іноземною мовою, культурна емпатія, сприйняття іноземних людей і культур, здатність практикувати свою професію в міжнародних умовах (*World knowledge, foreign language proficiency, cultural empathy, approval of foreign people and cultures, ability to practice one's profession in an international setting*) [14, с. 12]. Вочевидь, ці та багато інших термінів об'єднує наявність таких спільних елементів: обізнаність щодо іноземних мов і культур, розуміння та цінування культурних відмінностей; досвід щодо інших культур; усвідомлення власної культури.

Названі елементи й, відповідно, загалом глобальну компетентність студентів і випускників закладів вищої освіти допомагають розвивати форми прояву інтернаціоналізації інституційного рівня, до яких слідом за С. Райхертом, Б. Вехтером, В.М. Солощенко зараховуємо взаємне визнання програм: у разі навчання студентів у партнерському закладі вищої освіти отримані ними оцінки визнаються в «рідному» університеті й, навпаки, оцінки, отримані і «рідному» закладі вищої освіти, враховуються на наступних етапах навчання в закладі-партнері (наприклад, система подвійних дипломів), студентська та викладацька мобільність, професійний розвиток викладацького та адміністративного складу, міжнародна співпраця в дослідницькій діяльності, вивчення іноземних мов, інтернаціоналізовані навчальні плани,

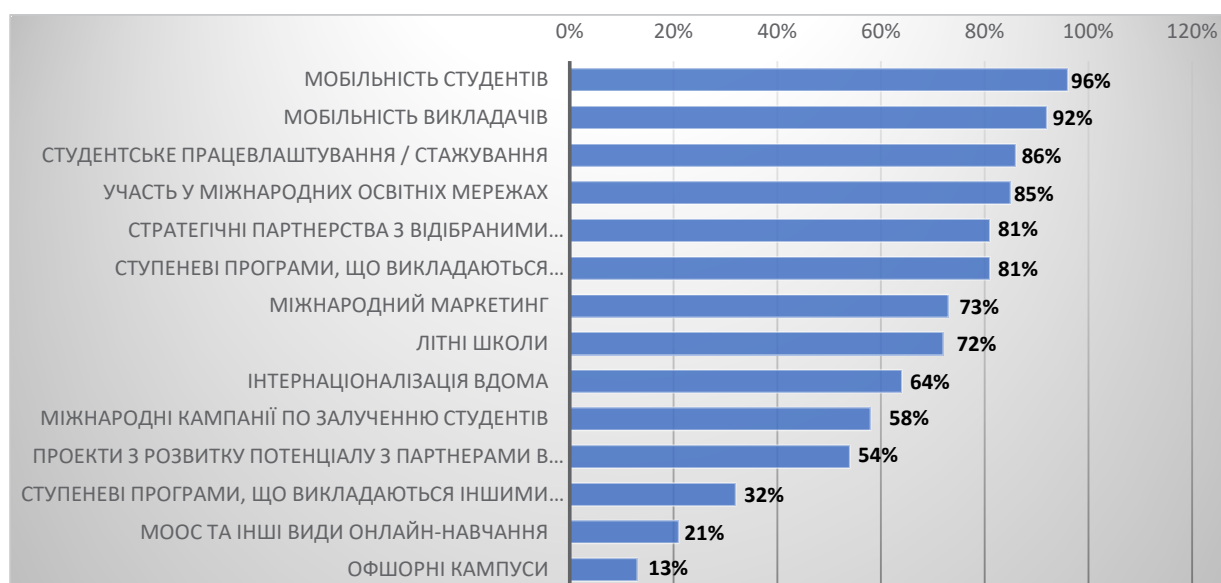

Рис. 1. Основні форми інтернаціоналізації національних систем вищої освіти з урахуванням їх відсоткової пріоритетності для університетів Європи [21]

навчання іноземних громадян, мовна підготовка іноземних студентів, розроблення інтернет-порталів закладів вищої освіти кількома мовами; впровадження єдиних інтернаціоналізованих освітніх програм; розроблення спільних інтернаціоналізованих освітніх програм і транскордонних курсів; впровадження спільних аспірантських і докторських студій; інформаційна презентація результатів діяльності університетів тощо [15; 17].

Дослідження Європейської асоціації університетів (*European Universities Association – EUA*) серед іншого визначає такі основні форми інтернаціоналізації вищої освіти з урахуванням їх відсоткової пріоритетності для 451 освітніх установ із 46 країн Європи, що брали участь у дослідженні й підсумковому анкетуванні [21]): офшорні кампуси, МООС та інші види дистанційного навчання, ступеневі програми, що викладаються іншими мовами, крім англійської, проекти з розвитку потенціалу з партнерами в країнах, які розвиваються, міжнародні кампанії щодо залучення студентів, інтернаціоналізація вдома, літні школи, міжнародний маркетинг, ступеневі програми, що викладаються англійською мовою, стратегічні партнерства з відібраними іноземними університетами, участь у міжнародних освітніх мережах, студентське працевлаштування/стажування, мобільність викладачів, мобільність студентів (див. рис. 1).

Дослідження засвідчило також, що переважна кількість установ (69%) називає інтернаціоналізацію як найважливіший аспект розвитку вищої освіти за попередні п'ять років, 83% передбачають, що важливість інтернаціоналізаційних процесів буде продовжувати зростати в середньостроковій перспективі. Наступна інфографіка демонструє відсотковий вплив форм інтернаціоналізації на навчання/викладання й, відповідно, якість надання освітніх послуг (див. рис. 2).

Глобальне опитування Міжнародної асоціації університетів 2014 року (*International Association of Universities – IAU*) [9] виявило, що найвагомими перевагами інтернаціоналізації національних систем вищої освіти для європейських респондентів стали такі: покращена якість навчання/викладання, удосконалене міжнародне співробітництво та підвищення міжнародної обізнаності (глобальна компетентність) студентів. У 2018 році Асоціація провела п'яте глобальне онлайн-опитування щодо інтернаціоналізації вищої освіти, результати якого наразі не оприлюднені. Відповіді надійшли від 907 установ зі 126 країн світу. Респондентам було запропоновано обрати трійку очікуваних переваг інтернаціоналізації із запропонованого списку з 10 показників, поданих у такому порядку: 1) посилення міжнародного співробітництва та розбудова потенціалу; 2) посилення інтернаціоналізації освітніх програм (інтернаціоналізація вдома); 3) підвищення престижу освітньої установи; 4) покращення працевлаштування випускників установи; 5) поліпшення якості викладання й навчання; 6) підвищення міжнародної обізнаності (глобальна компетентність) студентів, залучення до глобальних проблем; 7) розширення міжнародних дослідницьких мереж; 8) підвищення та диверсифікація прибутків установи; 9) можливість порівняння й урахування міжнародних прикладів успішної діяльності; 10) посилення інституційних можливостей для наукових досліджень і продукування знань. 36% респондентів обрали перший показник як найважливішу перевагу процесу інтернаціоналізації, «поліпшення якості викладання та навчання» визначено другою найважливішою перевагою (21% респондентів), «підвищення та диверсифікація прибутків» розміщено на третьому місці (17% респондентів). Результати опитування свідчать, що розвиток глобальної компетентності

Рис. 2. Вплив форм інтернаціоналізації на якість надання освітніх послуг у національних університетах Європи [21]

студентів освітніх установ пов'язаний із нарощенням потенціалу університетів за рахунок у тому числі й поліпшення якості надання освітніх послуг.

Установлюючи зв'язок між поняттям інтернаціоналізації та глобальною компетентністю, наголошуємо на принциповій важливості такої форми інтернаціоналізації, як мобільність, яку визначаємо як засіб набуття академічних і культурних переваг, що в перспективі сприяють підвищенню показників працевлаштування молоді на глобального ринку праці XXI століття. Посилаючись на тезу С. Окаями, відзначаємо, що мобільність сприяє розвитку в людини культурно компетентного ставлення до світу, відповідно до якого люди постійно отримують нові знання та набувають нових умінь, вибудовуючи нові відносини з навколишнім світом (*... to maintain culturally competent attitudes as we continue to attain new knowledge and skills while building new relationships. Awareness, the valuing of all cultures, and a willingness to make changes are underlying attitudes that support everything that can be taught or learned*) [18, с. 97].

Як інструмент реалізації мобільності студентів називаємо національні стипендіальні програми, а також програми, фінансовані міжнародними організаціями в галузі вищої освіти й досліджень.

Так, в Україні вже сім років функціонує *Бюджетна програма навчання та стажування за кордоном*, започаткована з метою підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів, аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників, проведення авторських досліджень з використанням сучасного обладнання й технологій, опанування новітніми методами, забезпечення інформаційного обміну, розширення наукових контактів із зарубіжними науковцями. Програма працює відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Питання навчання студентів та аспірантів, стажування наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах та наукових установах за кордоном» від 13.04.2011 № 411, згідно з якою Міністерство освіти і науки України оголошує конкурс з відбору на навчання студентів та аспірантів і стажування наукових і науково-педагогічних працівників у провідних університетах і наукових установах за кордоном.

Серед програм мобільності, фінансованих міжнародними організаціями, передовсім назвемо Рамкову програму Європейського Союзу з досліджень та інновацій *Horizon 2020*, асоційованим членом якої Україна є з 2015 року. Дотепер за підсумками 446 конкурсів для 117 українських орга-

Таблиця 1

Кількість студентів-українців за кордоном [22; 23]

Країна	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017
Польща	2831	3499	4879	4717	6118	9485	14756	22544	29253
Німеччина	8557	8818	8830	8929	9044	5444	5602	5850	-
Чехія	1046	1364	1456	1556	1727	1876	2098	2333	-
Італія	800	1043	1314	1484	1780	1903	2063	2367	-
Іспанія	558	641	840	604	764	678	-	-	399
Франція	1349	1388	1447	1532	1524	1128	1131	1224	-
Великобританія	535	605	670	825	905	1040	-	-	-
Австрія	595	713	762	981	865	1013	964	1099	1194
Угорщина	829	896	862	1051	1019	1269	1169	913	1105
Болгарія	275	296	333	336	370	429	478	531	570
Швейцарія	292	318	336	290	309	315	331	331	342
Швеція	259	253	429	333	285	207	180	201	-
Туреччина	209	198	208	208	232	266	363	487	-
Латвія	61	259	214	214	183	188	233	196	-
Фінляндія	114	123	145	145	180	161	185	193	208
Молдова	271	235	202	157	165	164	-	-	-
Нідерланди	87	79	96	187	287	-	314	352	-
Бельгія	143	133	174	108	128	120	127	115	-
Сербія	9	8	10	10	3	4	8	9	16
Словенія	21	26	32	19	22	27	29	34	-
Хорватія	3	4	8	9	3	10	8	9	3
Греція	196	234	294	452	472	-	-	-	-
Данія	-	-	-	29	35	133	124	119	112
Естонія	121	127	119	25	31	34	57	93	-
Ірландія	13	15	18	22	16	17	17	19	28
Литва	97	108	111	94	110	194	164	145	179
Словаччина	71	84	98	116	138	237	834	514	x

нізацій-учасників програми передбачено фінансування в сумі 17,232 мільйонів євро для 90 проєктів, 9 із яких координуються українськими організаціями. За цей час 1190 українських університетів та організацій підготували й подали на розгляд 915 проєктних пропозицій. Загальна вартість проєктів, у яких беруть участь 117 українських організацій, – 465 851 011 євро [1].

Нижче представлено аналітичний огляд даних щодо мобільності українців з 2008–2009 до 2015–2017 навчальних років, базуючись на дослідженнях аналітичного центру CEDOS та Інституту статистики UNESCO. Динаміка зростання з 2008 по 2016 роки становила 129%; порівняння 2015 та 2017 років свідчить про приріст у майже 29% (13 266 осіб) [3; 22; 23]. Для більшості країн подана кількість охоплює українських громадян, які навчаються у визнаних цими державами закладах вищої освіти на програмах повного циклу, денній формі, на бакалаврських і магістерських програмах (див. таблицю 1).

Статистичні дані свідчать, що програмами мобільності щорічно користується все більша кількість студентів національних освітніх установ, збільшуючи тим самим обсяги освітньої міграції в межах Європейського Союзу. Слідом за дослідниками аналітичного центру CEDOS називаємо такі підстави для мобільності: 1) можливості для навчання вдома обмежені, але віддача від освіти вдома висока, тому студенти здобувають бажану освіту й повертаються додому; 2) можливості для навчання вдома є, але віддача від освіти нижча, ніж у країні призначення, тому студенти їдуть здобувати освіту за кордон із намірами подальшого працевлаштування [3]. Часто студенти керуються економічними факторами, серед яких на першому місці є саме якість надання освітніх послуг і, відповідно, імовірність працевлаштування під час чи після навчання.

Висновки. Інтернаціоналізація національних систем вищої освіти передбачає створення системи міжнародних зв'язків у сфері вищої освіти, одним із пріоритетів якої є сприяння національним освітнім установам у розширенні експорту освітніх послуг шляхом розвитку нових міжнародних мереж та асоціацій; зростання числа студентів, викладачів і дослідників, що беруть участь у програмах мобільності; ініціювання міжнародних наукових досліджень; упровадження змін у навчальні плани/програми закладів та окремих факультетів, що встановили партнерські стосунки, збільшення числа курсів, програм і кваліфікацій, які зосереджуються на порівняльних і міжнародних темах; приділення уваги розвитку міжнародних/міжкультурних і глобальних компетентностей; збільшення позанавчальної діяльності з міжнародними або мультикультурними компонентами в кампусі; стимулювання залучення іноземних студентів; зрос-

тання кількості спільних або подвійних дипломів; розширення системи партнерств, франчайзингу, створення офшорних філій, які працюють за планами та програмами базового закладу; нових регіональних і національних державних політик і програм підтримки мобільності й інших ініціатив щодо інтернаціоналізації. Названі форми інтернаціоналізації сприяють розвитку глобальної компетентності в студентів і випускників університетів.

Глобальна компетентність передбачає поведінку та комунікацію, що є ефективними й відповідають наявній міжкультурній ситуації спілкування. Відповідність означає уникнення порушення чинних і загальноприйнятих норм, а ефективність передбачає досягнення вагомих завдань і цілей. Чотири етапи формування глобальної компетентності: а) визнання наявних глобальних систем і їх взаємопов'язаності (включаючи відкритість до інших культур, цінностей і поглядів); б) міжкультурні навички та досвід; в) загальне знання історії та світових подій; г) деталізація спеціалізованих напрямків (оволодіння іноземною мовою). У процесі навчання в закладах вищої освіти глобальна компетентність студентів може бути розвинена за рахунок мобільності як провідної форми інтернаціоналізації національних систем вищої освіти на інституційному рівні.

Перспективними вважаємо подальші розвідки щодо окресленої проблематики, які передбачатимуть таке: визначення того, як Стратегії інтернаціоналізації освітніх установ впливають на розвиток глобальної компетентності студентів; аналіз етапів розвитку глобальної компетентності у взаємозв'язку з розвитком особистості; студентську візію щодо концепту глобальної компетентності й можливостей її розвитку; студентське визначення цінності й користі глобальної компетентності; погляди науковців, які представляють різні галузеві сфери знань (наприклад, сфера обслуговування, охорона здоров'я, громадська безпека тощо) щодо глобальної компетентності та її розвитку за умови набуття знань, розвитку вмінь і навичок в інтернаціоналізованому освітньому середовищі; розроблення моделі глобальної компетентності відповідно до положень теорії інтернаціоналізації національних систем вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 10.11.2019).
2. Овчарук О.В. Компетентності як ключ до формування змісту освіти. *Стратегія реформування освіти України. Рекомендації з освітньої політики*. Київ : К.І.С., 2003. С. 13–43.
3. Стадний Є. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи. *Аналітичний центр CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/> (дата звернення: 10.11.2019).

4. Arum S. The need for a definition of international education in U.S. Universities. *Bridges to the futures: Strategies for internationalizing higher education*. Carbondale, 1992. P. 191–203.
5. Byram M. Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon, UK : Multilingual Matters, 1997. P 67.
6. Deardorff D. K. The identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of international education at institutions of higher education in the United States. North Carolina State University, Raleigh, 2004. P. 35.
7. De Wit H. Internationalization of Higher Education. European Parliament, Brussels : EU, 2015. P. 116.
8. De Wit H. Internationalization policies, perceptions, practices. Where is internationalization going? *CEQUINT conference*. Paris, 2015. URL: <http://ecahe.eu/assets/uploads/2015/03/7.-Sonata-Internationalisationpolicies-perceptions-practices.pdf> (дата звернення: 30.11.2019).
9. Egron-Polak E. Internationalization of Higher Education: Growing expectations, fundamental values. *IAU 4th Global Survey*. URL: <https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/iau-4th-global-survey-executive-summary.pdf> (дата звернення: 10.12.2019).
10. Flaud R. Convergence and Diversity. *Europe's Universities beyond 2010: Diversity with a Common Purpose. Reader*. EUA, 2007. P. 23–36.
11. Froment E. Quality assurance and the Bologna and Lisbon objectives. *Embedding Quality Culture in Higher Education*. 2007. P. 11–13.
12. Knight J. Internationalization: A Decade of Changes and Challenges. *International Higher Education*. 2008. № 50. P. 6–7.
13. Knight J. Higher education in Turmoil. The changing world of internationalisation. Rotterdam, the Netherlands : Sense Publishers, 2008. P. 3.
14. Lambert R. D. Educational exchange and global competence. New York : Council on International Educational Exchange, 1994. P. 12.
15. Myhovich I. Internationalization as the factor of influence as to the transformation of systems of higher education in the countries of Eastern Europe. *Visnyk of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*. 2017. № 8 (313).
16. Myhovich I. Internationalization Process as a Way to Ensure Quality of Higher Education in Ukraine. *Education and Pedagogical Sciences*. 2018. № 1 (168).
17. Myhovich I. Redefining the System of Higher Education in Ukraine Within the Context of the Internationalization Process: Practical Rationale. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. Vol. 70. Issue 170.
18. Okayama C. M. Components of cultural competence: Attitudes, knowledge, and skills. *Culturally competent practice: Skills, interventions, and evaluations*. Boston: Allyn & Bacon, 2001. P. 89–100.
19. Organization for Economic Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2018-global-competence.htm> (дата звернення: 10.12.2019).
20. The Internationalization of Higher Education. *UNESCO European Centre for Higher Education [Romania]. Higher Education in Europe*. 2014. Vol. 32. № 4.
21. Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities. EUA, 2015. 133 p.
22. UNESCO. Global flow of tertiary-level students. URL: <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx> (дата звернення: 10.11.2019).
23. UIS.Stat. UNESCO Institute of Statistics. URL: <http://data.uis.unesco.org/#> (дата звернення: 10.11.2019).